

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Mgr. Filipem Skřivanem v právní věci

žalobce: **nezl. E. S.**
zastoupen zákonnou zástupkyní J. S.
oba bytem X.

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 5. 2019, č. j. MPSV-2019/90708-921, sp. zn. SZ/MPSV-2018/164774-921

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 6. 5. 2019, č. j. MPSV-2019/90708-921, sp. zn. SZ/MPSV-2018/164774-921, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobci se nepřiznává náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Brně (dále jen „úřad práce“) rozhodnutím ze dne 13. 7. 2018, č. j. 46950/2018/ZNO, snížil žalobci příspěvek na péči dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen „zákon o sociálních službách“) z 9 900 Kč na 6 600 Kč od srpna 2018, neboť žalobce je osobou do 18 let věku a dle zdravotního posudku okresní správy sociálního zabezpečení z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nezvládá 5 základních životních potřeb – komunikaci, oblékání a obouvání, tělesnou hygienu, péči o zdraví a osobní aktivity. Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl odvolání žalobce a rozhodnutí úřadu práce potvrdil. Na rozdíl od úřadu práce dospěl k závěru, že žalobce zvládá základní životní potřebu komunikace a naopak nezvládá základní životní potřebu orientace, na posouzení stupně závislosti však tato skutečnost vliv neměla.

II. Obsah žaloby

2. Proti napadenému rozhodnutí podal žalobce žalobu. Namítá, že žalovaný nesprávně vyhodnotil zvládání základní životní potřeby komunikace. Jelikož tuto základní potřebu vyhodnotil oproti úřadu práce rozdílně, porušil procesní práva žalobce. Nebyla totiž zachována dvojinstančnost řízení a zároveň došlo v rozporu s § 90 odst. 1 písm. c) a § 90 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „správní řád“), ke změně rozhodnutí v neprospěch odvolatele.
3. Ze skutečnosti, že žalobce se po ústním jednání již ve věci nevyjádřil, žalovaný demagogicky dovozuje, že žalobce souhlasí se závěry posudkové komise žalovaného. Tak tomu však není, žalobce do protokolu vyslovil nesouhlas s posouzením základní životní potřeby komunikace a žalovaný se s touto námitkou dostatečně nevypořádal.
4. Uvedenou potřebu žalovaný zjednodušuje poukazem na vnímání zrakem a sluchem, případně inteligenci. Žalobce přitom odkazuje na popis komunikace v lékařském nálezu MUDr. V. ze dne 11. 5. 2018. U dítěte v 16 letech by se přitom komunikace neměla projevat jednoduchostí pokynů. Žalobce odkazuje také na výsledky sociálního šetření, dle kterého jeho komunikace závisí na tom, zda „je na příjmu“, tedy normální stav, nebo ne. Obsahu zpráv rozumí, ale musí být krátké, jednoduché a musí dostávat jednoduché pokyny. Na pochopení musí mít klid a žádné okolní vjemy. Když nerozumí, informace je pro něj složitá, je hned nervózní, má záchvaty zuřivosti. Rozruší ho jakákoliv maličkost, která není podle něj. Delší text ho vyčerpává. Ve zprávě psychiatra MUDr. K. ze dne 8. 4. 2019 je taktéž uvedeno nezvládání komunikace – zhoršená orientace v sociálních vztazích, v komunikaci, doslovné chápání řečeného, nechápe odlišnost postojů a názorů druhých, nedokáže se přizpůsobit. Dle psychologického vyšetření ze dne 13. 7. 2018 žalobce i v mírné zátěži reaguje nepřiměřeně.
5. Aspergerův syndrom, který je u žalobce přítomen, se přitom vyznačuje především potížemi v komunikaci a sociálním chování a problémy v porozumění základním pravidlům v sociální interakci. Lidé s touto poruchou mají slabé komunikační dovednosti a obtížně chápou mimoslovní komunikaci. K jednotlivým aktivitám dané potřeby zástupkyně žalobce uvádí, že žalobce bere vše doslovně, nedokáže udržet pozornost, musí se mluvit krátce, vysvětlit pomocí rozkreslení (vizualizace). Pokud nepochopí, nastupuje úzkost a agrese. Někdy píše, ale většinou matka přepisuje za něj. Známým symbolům rozumí, ale v případě piktoqramu na WC potřebuje slovní ujištění. Telefon zvládá jen starý typ Nokia 3310, s kterým umí pouze telefonovat.
6. Žalobce shrnuje, že komunikaci má zásadně narušenou – v rozsahu odpovídajícím věku nechápe obsah sdělovaných zpráv, nonverbální komunikaci a není schopen se s jinými

běžně dorozumět. Jako formu komunikace naopak používá agresi, což vyústilo v opakovanou nucenou hospitalizaci. Závěry žalovaného nemají oporu v lékařských nálezech ani výsledcích sociálního šetření.

7. Žalovaný pochybil i při hodnocení zvládnutí základní životní potřeby stravování. Dle zprávy MUDr. K. žalobce nadále vyžaduje dohled na pravidelný příjem stravy (má velmi omezený repertoár přijatelných potravin) a tekutin. K tomu zástupkyně žalobce uvádí, že žalobce potřebuje stejná jídla, stejné názvy jídel, při změně barvy, chuti, konzistence nastává úzkost. Potřebuje pomoci s výběrem, často opět při výběru nastává úzkost. Nemyslí na dietní opatření a neřídí se jimi (např. při průjmu nebo zvracení). Bez dohledu nezřízeně jí a v případě nemožnosti atakuje blízké osoby. Na žalobce je třeba dohlížet i při přemísťování nápoje a stravy na místo konzumace.
8. Žalobce dodává, že již v posudcích z let 2010, 2011, 2013 a konečně v posudku vyhotoveném v nynějším řízení před úřadem práce bylo uznáno nezvládnutí základní potřeby komunikace. Žalovaný nevysvětlil, k jaké změně zdravotního stavu oproti předchozím rozhodnutím došlo. Zdravotní stav žalobce se přitom nezměnil a zlepšení se ani neočekává.
9. Žalovaný dle žalobce nezjistil dostatečně skutkový stav, jeho rozhodnutí je překvapivé a nepodložené, bez dostatečného odůvodnění odlišné od závěrů lékařských zpráv a sociálního šetření a bez vyšetření za osobní přítomnosti žalobce. Posudkový lékař zdravotní stav žalobce zlehčuje, neboť nemá pravděpodobně zkušenosti s tíží autistické poruchy. Pokud posudková komise nezhlédla žalobce v jeho přirozeném prostředí a neprovedla jeho osobní vyšetření, je třeba vycházet v plném rozsahu z výsledků sociálního šetření a dostupných lékařských nálezů.
10. Z normativní instrukce žalovaného č. 19/2013 vyplývá, že sociální pracovník provádějící sociální šetření je v dané problematice proškolen a je schopen činit kvalifikované závěry. I proto musí posudkový lékař jeho závěry respektovat nebo nahradit odborným sociálním vyšetřením, což ovšem nyní neučinil. Žalobce dodává, že posudkový lékař zároveň nemůže zpochybňovat tvrzení odborných lékařů, neboť jim není nadřízen a nemá ve vztahu k nim kontrolní pravomoc (nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2008, *pozn. soudu: patrně sp. zn. Pl. ÚS 11/08*).
11. Žalobce zdůrazňuje význam práva na lidskou důstojnost a takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Žalovaný dle žalobce překračuje svoji pravomoc, neboť má rozhodovat pouze v mezích zákona a dle základních zásad správního řízení. Napadené rozhodnutí není v souladu s veřejným zájmem na ochraně zdravotně postižených a mezinárodními úmluvami o nápomoci těmto osobám. Současně neodpovídá okolnostem daného případu ve smyslu § 2 odst. 4 správního řádu. Navrhuje proto, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného a replika žalobce

12. Žalovaný ve svém vyjádření nejprve uvádí, že lhůta pro podání žaloby uplynula dne 9. 7. 2019 a pokud byla žaloba dle podacího razítka podána dne 10. 7. 2019, je opožděná a soud by ji měl odmítnout.
13. Věcně žalovaný uvádí, že z důvodu skončení platnosti předchozího posouzení stupně závislosti zahájil úřad práce z moci úřední nové řízení ve věci příspěvku na péči. U žalobce proběhlo sociální šetření a dle posudku OSSZ je žalobce závislý na péči jiné osoby ve stupni II, neboť nezvládá 5 základních životních potřeb. S těmito podklady se žalobce

seznámil, nijak se k nim však nevyjádřil. Dne 17. 4. 2019 byl žalobce vyrozuměn o právu vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, dne 18. 4. 2019 se konalo ústní jednání za přítomnosti žalobce a jeho zástupkyně. Zástupkyně žalobce uvedla, že s posouzením potřeby komunikace nesouhlasí, žádné další stanovisko ani lékařské zprávy žalobce nedoložil.

14. Posudková komise i žalovaný se zvládáním základní životní potřeby komunikace řádně zabývali. Rozhodnutí úřadu práce nebylo nijak změněno ani nebylo rozhodnuto v neprospěch žalobce. Uznání nezvládání jednotlivých potřeb nelze ztotožňovat s přiznáním či nepřiznáním příspěvku na péči. Žalovaný postupoval dle § 90 odst. 5 správního řádu a § 90 odst. 1 písm. c) a § 90 odst. 3 správního řádu se proto neuplatní.
15. Žalobce měl opakovaně možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí a prezentovat své stanovisko. Nezvládání potřeby komunikace dle žalovaného nevyplývá ani z lékařských zpráv MUDr. V., MUDr. K. a z vyšetření ze dne 13. 7. 2018, všechny tyto podklady měla posudková komise k dispozici. Posudková komise podrobně hodnotila také zdravotní stav žalobce v souvislosti s potřebou stravování.
16. K námitce překvapivosti rozhodnutí z důvodu odlišnosti od předchozích posudků žalovaný uvádí, že ve věci příspěvku na péči jsou zejména u nezletilých osob vydávány posudky s omezenou dobou platnosti s ohledem na očekávání zlepšení zdravotního stavu nebo biopsychosociální vývoj. Odkaz na posudky z let 2010 – 2013 je proto irelevantní. Rozdíly v posouzení oproti posudku OSSZ jsou v posudku žalovaného řádně vysvětleny. Lékařská zpráva z roku 2019 se vyjadřuje toliko ke stabilizaci stavu žalobce do budoucna.
17. Závěry sociálního šetření měla posudková komise k dispozici a vycházela z nich. Žalobce byl dokonce vyzván, zda si přeje se osobně jednání posudkové komise účastnit, na to však nereagoval. Žalobce byl poučen i o možnosti vyžádat si osobní setkání s posudkovým lékařem. Tvrze rozpory mezi posudkem a závěry sociálního šetření žalobce nijak nespecifikuje. Obecně pak případný rozdíl posouzení oproti sociálnímu šetření může být dán tím, že posudkoví lékaři vychází zejména z objektivně doloženého zdravotního stavu osoby. Míru pomoci při sociálním šetření musí dát posudkový lékař do souvislosti s objektivizovanou mírou funkčního postižení.
18. K vyjádření žalovaného podal žalobce repliku, v níž uvádí, že možnost nahlížet do spisu a účastnit se jednání není oprávněným prostředkem. Zástupkyně žalobce upozorňuje na vysilující péči o žalobce a uvádí, že je to žalovaný, kdo je odpovědný za řádné vedení řízení, naplnění ústavní povinnosti pomáhat osobám se zdravotním postižením, vyšetření skutkového stavu a odstranění případných rozporů. Žalovanému by stačilo řádně zkoumat text odvolání, v němž je uvedeno, že žalobce bývá často slovně agresivní kvůli nepochopení v sociálních situacích a komunikaci, přičemž slovní agrese přechází ve fyzickou. Je na žalovaném, aby prověřil úplnost posudku a jeho soulad s provedeným sociálním šetřením a podkladovou dokumentací.

IV. Posouzení věci krajským soudem

19. Žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 s. ř. s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.). K vyjádření žalovaného soud uvádí, že napadené rozhodnutí bylo žalobci doručeno dne 9. 5. 2019 a žaloba byla podána k poštovní přepravě dne 9. 7. 2019, tedy poslední den lhůty. Žaloba je přípustná (zejména § 65, § 68 a § 70 s. ř. s.).
20. Žaloba je důvodná.

21. Krajský soud neshledal důvodnou procesní námitku porušení zásady dvojinstančnosti správního řízení a zákazu změny rozhodnutí v neprospěch odvolatele. Ustanovení § 90 odst. 1 písm. c) správního řádu, podle něhož může odvolací orgán prvostupňové správní rozhodnutí změnit, *změnu nelze provést, pokud by tím některému z účastníků, jemuž se ukládá povinnost, brozila újma z důvodu ztráty možnosti odvolat se*, nelze vůbec aplikovat v případě rozhodnutí ve věci příspěvku na péči, kterým se účastníku řízení neukládá žádná povinnost, ale přiznává právo. Ve věcech příspěvku na péči se naopak použije § 90 odst. 3 správního řádu, podle něhož *odvolací správní orgán nemůže změnit napadené rozhodnutí v neprospěch odvolatele, ledaže odvolání podal také jiný účastník, jehož zájmy nejsou shodné, anebo je napadené rozhodnutí v rozporu s právními předpisy nebo jiným veřejným zájmem*. V nynější věci ovšem k žádné změně rozhodnutí úřadu práce v odvolacím řízení nedošlo, neboť výrok prvostupňového rozhodnutí zůstal napadeným rozhodnutím nedotčen.
22. V řízení před žalovaným došlo toliko k dílčí změně v hodnocení zjištěného skutkového stavu, což je ovšem obecně přípustný postup. V případě, že by mohla být taková změna pro účastníka řízení překvapivá, je třeba, aby jej správní orgán na jiný náhled na věc předem upozornil a dal mu možnost se k němu vyjádřit (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 12. 2018, č. j. 6 As 286/2018 – 34). Žalobce se s odlišným posouzením zvládání základní potřeby komunikace oproti rozhodnutí úřadu práce seznámil při ústním jednání dne 18. 4. 2019 a měl možnost na ně reagovat ve stanovené lhůtě do 26. 4. 2019 a poté ještě do doby vydání napadeného rozhodnutí dne 6. 5. 2019. K žádnému zkrácení na procesních právech žalobce tímto postupem nedošlo.
23. Žalobce v průběhu ústního jednání vyslovil nesouhlas s posouzením základní životní potřeby komunikace s tím, že komunikaci nezvládá a zákonný zástupce musí opakovaně vysvětlovat a zjednodušovat komunikaci. Přes avizované doplnění se již do vydání napadeného rozhodnutí nevyjádřil. Žalovanému nelze klást k tíži, že by se opomněl detailně zabývat takovými okolnostmi, na které účastník řízení neupozornil. Nic ovšem nebrání soudu přezkoumat, zda závěry žalovaného odpovídají lékařskému posouzení a ostatním podkladům, a zda je posudek v obecné rovině úplný, přesvědčivý a bezrozporný. Zde se však jedná již o věcné hodnocení a nikoliv otázku namítaného procesního pochybení žalovaného.
24. Rozhodující příčinou nepříznivého zdravotního stavu je u žalobce Aspergerův syndrom středně závažné symptomatologie, smíšená reaktivní úzkostně depresivní reakce se závažnými behaviorálními problémy a poruchy aktivity a pozornosti při pervazivní vývojové poruše. Není pochyb, že nepříznivý zdravotní stav žalobce určitým způsobem zasahuje všechny oblasti jeho psychiky či sociální kompetence.
25. Pro účely řízení ve věcech příspěvku na péči je ovšem ve smyslu § 9 odst. 4 zákona o sociálních službách podstatný funkční dopad dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu na schopnost zvládat základní životní potřeby vyjmenované v odst. 1 téhož ustanovení. Za neschopnost zvládání základních životních potřeb se považuje stav, kdy porucha funkčních schopností dosahuje úrovně úplné poruchy nebo poruchy těžké, kdy i přes využívání zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby nelze zvládnout životní potřebu v přijatelném standardu.
26. Podle § 9 odst. 6 zákona o sociálních službách *bližší vymezení schopností zvládat základní životní potřeby a způsob jejich hodnocení stanoví prováděcí právní předpis*. Tímto předpisem je vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách (dále jen „prováděcí vyhláška“). Podle § 1 odst. 1 této vyhlášky *schopnost osoby*

zvládat základní životní potřeby se pro účely stanovení stupně závislosti hodnotí podle aktivit, které jsou pro jednotlivé základní životní potřeby vymezeny v příloze č. 1 k této vyhlášce. Podrobná kritéria pro posuzování schopnosti zvládat základní životní potřeby tedy obsahuje příloha č. 1 prováděcí vyhlášky. Pokud osoba není schopna z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat alespoň jednu z aktivit, která je pro schopnost zvládat základní životní potřebu vymezena v příloze č. 1 k této vyhlášce, není schopna základní životní potřebu zvládat (§ 2a prováděcí vyhlášky).

27. Stupeň závislosti osoby obligatorně posuzuje posudkový lékař, resp. v odvolacím řízení posudková komise žalovaného. Posudek ve věci příspěvku na péči musí být úplný, jednoznačný a přesvědčivý. Posudkový lékař se musí vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaná osoba namítá, a vyjádřit se k její schopnosti zvládat aktivity vyjmenované u jednotlivých životních potřeb v příloze č. 1 prováděcí vyhlášky a své úvahy opřít o dostatečně zjištěný skutkový stav. Posudek je rozhodujícím důkazem v řízení o přiznání příspěvku na péči, pokud nevzbuzuje pochyby o své celistvosti a přesvědčivosti a neexistují jiné důkazy, které jeho správnost zpochybňují (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 4. 2014, č. j. 3 Ads 77/2013 - 22, ze dne 30. 7. 2015, č. j. 9 Ads 35/2015 - 44, ze dne 29. 9. 2015, č. j. 4 Ads 167/2015 - 27, ze dne 29. 8. 2016, č. j. 4 Ads 100/2016 - 25). Posudkový závěr musí být náležitě zdůvodněn, aby byl přesvědčivý a srozumitelný i pro správní soud, který nemá, a ani nemůže mít, odborné lékařské znalosti. Soud ověřuje, zda posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí je úplný a přesvědčivý ve výše uvedeném smyslu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 10. 2017, č. j. 8 Ads 136/2017 - 35). Výsledek hodnocení posudkové komise musí podle povahy onemocnění, které je příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu odrážet rozsah fyzických, smyslových duševních či mentálních schopností posuzované osoby.
28. Žalobce činí ve své žalobě sporným zvládání dvou základních životních potřeb – komunikace a stravování. Ohledně ostatních základních životních potřeb není mezi stranami sporu.
29. K hodnocení obou základních životních potřeb je třeba předeslat, že v případě poruch autistického spektra (PAS), mezi které se řadí také Aspergerův syndrom, je obecně posouzení zvládání základních životních potřeb komplikovanější než v případě zjevného a objektivně měřitelného fyzického postižení. S uvedeným onemocněním jsou spojeny potíže v sociální interakce a sociálním chování, komunikaci a ve způsobu chování a aktivity (tzv. autistická triáda). Při posuzování zvládání základních životních potřeb je u dotčených osob třeba klást důraz i na výstupy ze sociálního šetření a zprávy o běžném chování posuzovaného. Zároveň je rozumné zohlednit i režimová opatření související např. typicky se zachováním určitého zažitého a vyžadovaného uspořádání, jež je důležitým faktorem pro osoby s postižením autistického spektra.
30. Na druhou stranu je dle krajského soudu nutné posuzovat jednotlivé případy individuálně, diagnóza poruch autistického spektra jistě sama o sobě neznamená, že dotčená osoba nezvládá základní životní potřeby v oblasti orientace, komunikace a osobních aktivit. Ve skutečnosti jistě existuje široká škála projevů daného onemocnění od obecně soběstačných osob, které se projevují sociálně neobratně nebo mají neobvyklé zájmy, po osoby, které prakticky nejsou schopny s okolím komunikovat a v tomto ohledu jsou plně odkázány na pomoc jiných.

31. Je nutné také připomenout, že obsah pojmů základních životních potřeb „komunikace“ a „orientace“ je vymezen v příloze č. 1 prováděcí vyhlášky a nemusí vždy odpovídat obecnému významu těchto pojmů, ani významu, který s těmito pojmy spojují jednotlivé obory sociálních věd. Takto např. komunikace (sociální komunikace) v nejobecnějším slova smyslu pokrývá jakoukoliv sociální interakci, tedy proces, během kterého na sebe lidé nějakým způsobem vzájemně reagují, a zahrnuje široký prostor mezilidských vztahů. Takto široce ovšem prováděcí vyhláška základní potřebu komunikace nepojímá.
32. Za zvládání základní životní potřeby komunikace se považuje stav, kdy osoba je schopna *vyjadřovat se srozumitelně mluvenou řečí a porozumět se jejím prostřednictvím s jinými osobami v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající věku a sociálnímu postavení, chápat obsah přijímaných a sdělovaných zpráv, vytvářet rukou psanou krátkou zprávu, porozumět všeobecně používaným základním obrazovým symbolům a zvukovým signálům, používat běžné komunikační prostředky*. Prováděcí vyhláška tedy komunikací rozumí zejména fyzickou, smyslovou a duševní kompetenci vyjádřit se srozumitelně mluvenou řečí a naopak mluvené řeči porozumět (v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající věku a sociálnímu postavení), pochopit význam sdělené a psané informace a informaci sdělit a krátce napsat, a dále vnímat obsah základních zvuků a obrazových signálů a používat běžné komunikační prostředky.
33. Naopak schopnosti navazovat vztahy s druhými, porozumět lidským emocím a nonverbální složce komunikace, pochopit či přijmout názory ostatních, orientovat se v sociálních situacích a adekvátně v nich reagovat (tj. být plnohodnotným komunikačním partnerem) se ve vztahu ke zvládání základní životní potřeby komunikace zásadně nezohledňuje. Tyto kompetence jsou zejména součástí aktivit základních životních potřeb orientace a osobních aktivit, které posudková komise žalovaného uznala za nezvládané, s čímž se krajský soud ztotožňuje. Žalovaný proto nepochybil tím, že nezohlednil při posuzování základní potřeby komunikace obtíže žalobce v sociální interakci či diagnostikované a v lékařských zprávách popsané poruchy chování (zejména agresivita).
34. Není pochyb o tom, že žalobce nemá fyzické či smyslové poruchy, jeho onemocnění jej omezuje výhradně v jeho duševních kompetencích. K neschopnosti komunikace mohou vést také psychická omezení, a to za předpokladu, že daná osoba zejména není schopna přijímat a vytvářet smysluplné mluvené a písemné zprávy. Za běžný komunikační prostředek ve smyslu poslední z uvedených aktivit této základní životní potřeby se považuje telefon, z toho důvodu neschopnost telefonovat implikuje nezvládání potřeby.
35. K jednotlivým podkladům napadeného rozhodnutí krajský soud uvádí, že dle záznamu ze sociálního šetření ze dne 4. 6. 2018 žalobce hovoří srozumitelně, není komunikativní. Matka sdělila, že vše závisí na jeho psychickém stavu (zda je „na příjmu“, tedy normální stav, či ne). Obsahu sdělovaných zpráv rozumí, ale informace musí být krátké a jednoduché a musí dostávat jednoduché pokyny. Když nerozumí a informace je pro něj složitá, je nervózní a má záchvaty zuřivosti. Text napíše, musí být krátký, vynechává písmena. Delší četba ho vyčerpává a není schopen při delším textu vnímat obsah. Obrazové a zvukové signály rozeznává. Telefon vlastní, hovor přijme a dokáže zavolat rodičům.
36. Ze samotného záznamu ze sociálního šetření dle krajského soudu nezvládání základní životní potřeby komunikace nevyplývá. Sociální šetření toliko navozuje určité pochybnosti o tom, v jakém standardu je žalobce schopen jedné dílčí aktivity – chápat obsah přijímaných a sdělovaných zpráv. Nejedná se ovšem o skutečnost, která by předurčovala posouzení zdravotního stavu posudkovým lékařem nebo posudkovou komisí

žalovaného. Skutečnost, že žalobce v některých případech není „na příjmu“ (ať již je tím myšleno cokoliv), není výsledkem zjištění samotného sociálního šetření, ale tvrzením zákonné zástupkyně žalobce.

37. Posudkový lékař OSSZ poté uznal základní životní potřebu komunikace za nezvládanou. Proti rozhodnutí úřadu práce, které z tohoto posudku vychází, podal žalobce odvolání. Posudková komise žalovaného vyhotovila posudek o zdravotním stavu žalobce bez přítomnosti žalobce a bez jeho osobního vyšetření. Nezvládání základní životní potřeby komunikace posudková komise žalovaného neuznala. Posudek obsahuje výčet použité lékařské dokumentace a vlastní posudkový závěr. Ke zvládání základní životní potřeby komunikace posudek konkrétně uvádí, že řeč je správná. Porucha sociální komunikace je uznána v mimořádné péči v osobních aktivitách. Z doložené dokumentace vyplývá, že posuzovaná osoba byla schopna se dorozumět a porozumět mluvenou srozumitelnou řečí, neztratila schopnost psát.
38. Na závěry posudku reagoval žalobce při ústním jednání dne 18. 4. 2019 tím, že nesouhlasí s posouzením základní životní potřeby komunikace. Žalobce dle tohoto vyjádření není schopen adekvátně komunikovat, zákonný zástupce musí opakovaně vysvětlovat, zjednodušovat komunikaci. Krajský soud k tomuto vyjádření uvádí, že jde o relevantní námitku týkající se jedné z aktivit sporné základní životní potřeby.
39. V protokolu o ústním jednání je dále uvedeno, že žalobce požaduje prodloužení lhůty k vyjádření k podkladům rozhodnutí do 26. 4. 2019. Pokud se do této doby nevyjádří, ani se tohoto dne ve 13:00 nedostaví k ústnímu jednání k žalovanému, nedoloží lékařské zprávy či nebude žádat přítomnost při jednání posudkové komise, se závěrem posudkové komise souhlasí. Protokol o ústním jednání je podepsán zákonnou zástupkyní žalobce. Žalobce již poté v řízení nijak nereagoval.
40. Jakkoliv postupem žalovaného, který následně vydal napadené rozhodnutí, nedošlo samo o sobě k zásahu do procesních práv žalobce, považuje krajský soud závěry, které z průběhu ústního jednání žalovaný dovozuje, za problematické. Žalobce v průběhu ústního jednání vznesl proti posouzení svého zdravotního stavu konkrétní výhrady. Tyto výhrady dle krajského soudu nelze pominout tím, že se v závěru ústního jednání stanoví (třeba i v součinnosti s účastníkem řízení) lhůta k vyjádření, s jejímž marným uplynutím žalovaný spojí fikci souhlasu účastníka řízení s posudkovým závěrem. I v takovém případě se žalovaný musí s námitkami účastníka řízení řádně věcně vypořádat a zdravotní posudek, který je podkladem rozhodnutí, musí splňovat shora vymezené požadavky na úplnost a přesvědčivost.
41. Těmto požadavkům v nynější věci posudek o zdravotním stavu žalobce dle krajského soudu nedostál. Předně, třebaže není rozdílné posouzení zvládání jedné základní životní potřeby v řízení před žalovaným oproti řízení před úřadem práce zcela neobvyklé, je třeba řádně odůvodnit, z jakého důvodu dochází k rozdílnému posouzení a z kterých konkrétních podkladů posudková komise žalovaného dospěla k závěru opačnému. Na takovém požadavku je třeba trvat jednak proto, že účastník řízení by měl seznat důvody toho, že stejný skutkový stav hodnotí dva správní orgány odlišně. Zároveň má v takovém případě účastník řízení zásadně omezený prostor k uplatnění výhrad proti rozdílnému posouzení, a to na dobu od vydání posudku v odvolacím řízení do doby vydání rozhodnutí o odvolání. V řízení v prvním stupni ani v odvolání totiž v tomto ohledu není co namítat, neboť účastník řízení rozdílné posouzení v odvolacím řízení nemůže očekávat.

42. V posudku v nynější věci je k posouzení základní životní potřeby komunikace uvedeno, že z doložené dokumentace vyplývá, že posuzovaná osoba byla schopna se porozumět a porozumět mluvenou srozumitelnou řečí. Posudková komise však nespecifikuje, která zjištění z doložené dokumentace považuje za rozhodná. Zdravotní dokumentace je v rozhodnutí uvedena jen prostým výčtem a ani v posudkovém hodnocení nic konkrétního k základní životní potřebě komunikace uvedeno není. V takovém případě je dle krajského soudu na místě, aby posudková komise své závěry (pokud nevychází z vlastního vyšetření posuzované osoby) ve vztahu ke sporným základním životním potřebám (ať již jde o odvolací námitky nebo změnu hodnocení dané potřeby v odvolacím řízení) podepřela relevantními odkazy na části lékařských zpráv, které se k těmto potřebám vyjadřují. Jen tak bude posudkový závěr pro správní soud z hlediska jeho přesvědčivosti přezkoumatelný.
43. Takovou přezkoumatelnou úvahu ovšem posudek o zdravotním stavu neobsahuje. K rozdílnému posouzení oproti lékaři OSSZ potom pouze stroze uvádí, že posudkový závěr LPS OSSZ nevycházel ze správného použití posudkových kritérií. Závěry posudku, z něhož žalovaný vycházel, jsou proto ve vztahu k základní životní potřebě komunikace dle krajského soudu nepřezkoumatelné.
44. Další žalobní námitky směřují proti posouzení základní životní potřeby stravování. Za schopnost zvládat základní životní potřebu stravování se považuje stav, kdy osoba je schopna *vybrat si ke konzumaci hotový nápoj a potraviny, nalít nápoj, rozdělit stravu na menší kousky a naservírovat ji, najíst se a napít, dodržovat stanovený dietní režim, konzumovat stravu v obvyklém denním režimu, přemístit nápoj a stravu na místo konzumace*.
45. Nezvládnutí již jedné z dílčích aktivit vymezených v příloze prováděcí vyhlášky pro danou potřebu je podmínkou dostačující k tomu, aby byl žadatel uznán osobou neschopnou zvládat příslušnou základní životní potřebu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014, č. j. 3 Ads 50/2013 – 32).
46. K námitkám, jimiž zpochybňuje žalobce zvládání této základní životní potřeby, krajský soud uvádí následující. Skutečnost, že žalobce potřebuje stejná jídla, stejné názvy jídel a při změně barvy, chuti, konzistence nastává úzkost, není pro posouzení této základní životní potřeby relevantní, neboť obecně lze souhlasit se žalovaným, že preference některých potravin není posudkově významná. Pokud žalobce vyžaduje stejná jídla, není krajskému soudu srozumitelná tvrzená potřeba pomoci s výběrem, neboť tímto evidentně žalobce preferuje výběr jídla, které zná a pravidelně konzumuje. Tuto část žalobní argumentace proto soud neshledal důvodnou stejně jako námitky, že žalobce potřebuje dohled a kontrolu při přemístění jídla a nápoje na místo konzumace. Jak již bylo zdůrazněno, žalobce není pohybově ani smyslově nijak výrazně omezen.
47. Uvedené námitky nadto ani nekorespondují se sociálním šetřením, jehož se žalobce v žalobě oproti závěrům posudkové komise opakovaně dovolává. Dle záznamu ze sociálního šetření si žalobce dokáže vzít hotový nápoj a potraviny, nápoj nalít do sklenice a stravu i nápoj přemístit na místo konzumace. Dokáže si namazat pečivo a uvařit čaj. Neznámá jídla nejí ani neochutná. Dokáže se najíst příborem a nemá stanovený dietní režim.
48. Je možné dále obecně doplnit, že aby byla tato základní životní potřeba uznána za nezvládanou z důvodu nezvládání aktivity dodržování stanoveného dietního režimu, je třeba, aby dietní režim byl skutečně stanoven, a to zásadně odborníkem s ohledem na speciální stravovací potřeby posuzované osoby (medicínsky odůvodněná dieta spadá pod

základní životní potřebu stravování, nikoliv péče o zdraví, srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2014, č. j. 4 Ads 75/2014 - 20). V nynějším případě nic takového najevo nevyšlo.

49. Aktivitou nutnou pro zvládání základní životní potřeby stravování je ovšem také schopnost konzumovat stravu v obvyklém denním režimu a schopnost výběru adekvátního množství a druhu potravin a nápojů. Tato schopnost může být narušena také při duševních poruchách, jejichž důsledkem je narušení stravovacích stereotypů.
50. Podle výsledků sociálního šetření žalobce rodiče hlídají, aby jedl střídmě. Má velkou chuť k jídlu. Konzumovat stravu v obvyklém denním režimu nezvládá, jedl by stále. Nezvládání této základní životní potřeby žalobce namítal v odvolání proti rozhodnutí úřadu práce, bylo proto třeba, aby se posudková komise i žalovaný touto potřebou blíže zabývali.
51. Na tomto místě má krajský soud ke zdravotnímu posudku obdobnou výtku jako v případě hodnocení základní životní potřeby komunikace. Uvedených aktivit se dotýká vyjádření posudkové komise, že nebyly zjištěny těžké duševní poruchy spojené se sociální dezintegrací, kdy jsou narušeny stravovací stereotypy. Posudková komise ani zde neosvětluje, která zjištění z doložené zdravotní dokumentace považuje ve vztahu k této základní životní potřebě za rozhodná, neboť posudek obsahuje prostý výčet dostupné zdravotní dokumentace. Ani v tomto proto nemohl krajský soud závěry posudkové komise, resp. žalovaného náležitě přezkoumat a zhodnotit úplnost a přesvědčivost lékařského posudku.
52. Lékařský posudek v takové podobě by mohl obstát v případě, kdy by účastník řízení v odvolání k dotčené základní životní potřebě ničeho nenamítal a zároveň nedošlo ke změně v posudkovém hodnocení, nebo v případě osobního vyšetření žalobce, jehož výsledek by byl náležitě odůvodněn. Nikoli však v případě, kdy žalobce v odvolání namítal nezvládání základní životní potřeby stravování, ze sociálního šetření plynou pochybnosti ohledně zvládání jedné z aktivit této základní životní potřeby a minimálně ze zprávy MUDr. K. ze dne 8. 4. 2019 (na kterou odkazuje žalobce a kterou měla posudková komise k dispozici, blíže se jí v odůvodnění posudku ovšem nezabývala) se podává, že žalobce „*nadále vyžaduje dohled na pravidelný příjem stravy (má velmi omezený repertoár přijatelných potravin) a tekutin, není schopen samostatně udržovat režim*“. Diagnóza žalobce, tj. Aspergerův syndrom spojený s poruchami chování a pervazivní vývojovou poruchou přitom potvrzuje nutnost se uvedenými aktivitami v souvislosti se zvládáním dané životní potřeby z hlediska duševních kompetencí žalobce důkladněji zabývat.

V. Závěr a náklady řízení

53. S ohledem na vytýkané vady zdravotního posudku komise žalovaného, který byl stěžejním podkladem napadeného rozhodnutí, nemůže být tento posudek dostatečnou oporou pro skutkový stav, který vzal správní orgán za základ napadeného rozhodnutí. Soud proto žalobu vyhodnotil jako důvodnou a napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. pro tuto vadu řízení zrušil. Soud současně v souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. rozhodl o vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení, v němž bude podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán právním názorem, který soud vyslovil v tomto rozsudku.
54. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci vzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Žádné ovšem neuplatnila. Proto jí krajský soud náhradu nákladů řízení nepřiznal. Žalovaný nebyl procesně úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o ní musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 9. dubna 2021

Mgr. Filip Skřivan, v. r.
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje: B. Z.